

Тема заняття:

Боротьба за владу в Україні (весна 1918 – осінь 1921 рр.)

Питання до розгляду:

1. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського;
2. Директорія УНР. ЗУНР;
3. Встановлення радянської влади в Україні.

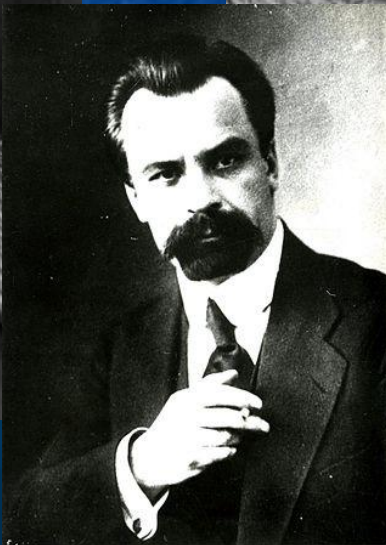
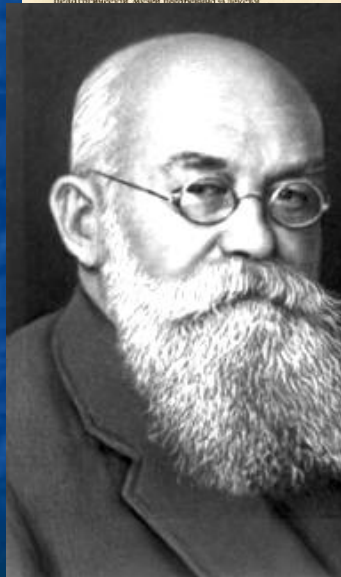
Початок революції. Доба Центральної Ради

Лютий 1917 р. – революція в Російській імперії, створення Тимчасового уряду; зречення Миколи II;

Березень 1917 р. – створення в Києві УЦР;

Квітень 1917 р. – проведення Всеукраїнського національного конгресу;

Травень 1917 р. – безрезультатні переговори В. Винниченка в Пг. щодо автономії;

Травень – червень 1917 р. – Всеукраїнські селянський та військові з'їзди.

ЛІТО 1917 р.

Червень 1917 р. – проголошення
I Універсалу ЦР

проголошення автономії;

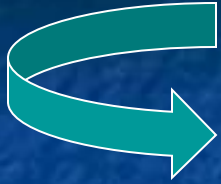
підпорядкування адміністративних
установ ЦР

запровадження податку
до бюджету автономії

**конфлікт з Тимчасовим
урядом;
переговори з делегацією
від ТУ в Києві;
проголошення II
Універсалу**

II Універсал ЦР /липень 1917 р./

підготовка законів про автономний устрій

втілення автономії після затвердження цих законів
Загальноросійськими Установчими Зборами

поповнення складу ЦР представниками національних меншин;
перетворення ЦР з національного на територіальний орган

подання для затвердження ТУ складу Генерального Секретаріату

Делегування представників ЦР до Пг. для координації процесу українізації армії

Кордони автономної України згідно з інструкцією Тимчасового уряду від 4 серпня 1917 р.

ОСІНЬ 1917 р.

Жовтень /листопад/ 1917 р. — захоплення більшовиками влади в Пг., створення РНК (Раднаркому); початок поширення влади більшовиків на теренах Російської імперії

Листопад 1917 р. — спроба захоплення влади більшовицьким ревкомом в Києві

III Універсал ЦР: проголошення автономної Української Народної Республіки (УНР)

27 січня 1918р. – підписання Брест-Литовського миру

16 січня 1918р. – бій під Крутами

22 січня 1918р. – проголошення незалежності УНР ІV Універсалом ЦР

ПЕРША ВІЙНА РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ з УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ (грудень 1917 – травень 1918 рр.)

11-12 грудня 1917р. – в Харкові проголошено встановлення радянської влади в Україні. Створено радянський уряд.

Наступ австро-німецьких військ

Укрїнська Народна Республіка у листопаді 1917 р.

Укрїнські заводи на знак патронату проголошені УНР 20 листопада 1917 р.

Воєнний з'їзд Рад селянських, робітничих і солдатських депутатів 17-19 грудня 1917 р. Пройняв рішення більшовицького уряду Центральної Ради від влади мирним шляхом.

Перший Воєнний з'їзд робітничих, солдатських і селянських депутатів (24-25 грудня 1917 р.). Проголошення України радянською республікою.

Збройні повстання, створення більшовицьких у великих містах України.

Тимчасові радянські республіки, утворені більшовицькими і підпорядкованим Радикальну РСФФР.

Райони міністрів військ радянської Росії на частині Південно-Західного фронту російської армії, затримані більшовицькими у грудні 1917 – січні 1918 рр.

Напрямок загального наступу радянських військ, розпочато 21 грудня 1917 р.

Дати звільнення міст радянськими військами.

Міста найбільших боїв.

Проголошення незалежності УНР 22 січня 1918 р.

Облога Києва українськими частинками 26 січня - 3 лютого 1918 р.

Міста розташування Маврої Ради та уряду УНР після союзу з Радянськими військами.

Межа просування військ австро-угорських і австро-німецьких наприкінці 1917 р.

Вулиця Бессарабії Румунією у січні 1918 р.

Підписання Брестської мирної угоди (27 лютого 1918 р.) з збереженням державності УНР у пролонгованому до кінця листопада і Австро-Угорщині.

Територія, передана УНР за угодою Брестської угоди.

Територія, контролювана військами УНР на кінець 1918 р.

Загальний наступ німецької і австро-угорської військ, розпочато 18 лютого 1918 р.

Дії українських військ у грудні 1917 – травні 1918 рр.

Дати звільнення міст від більшовиків.

Межа просування німецьких і австро-угорських військ у травні 1918 р.

Межа поділу території України на райони німецького та австро-угорського впливу.

Підступи Черноморським флотом українських емігрантів 29 квітня 1918 р.

Примітка. Дати подано за новими статями.

січень-березень 1918р. – створення регіональних радянських республік

**ПОЧАТОК ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.
УТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
(березень 1917 – березень 1918 рр.)**

- Створення Української Центральної Ради (17 березня 1917 р.)
- Масові українські національні маніфестації
- Перший Універсал Центральної Ради (23 червня 1917 р.); проголошення національно-територіальної автономії України
- Межі розселення українців
- Територія автономної України еволюційно до „Тимчасової інструкції Генеральному Секретариату Тимчасового уряду на Україні“ (17 серпня 1917 р.)

- Території, на які було поширено владу Генерального Секретариату після падіння Тимчасового уряду за рішенням державних зборів Української Центральної Ради (13 листопада 1917 р.)
- Території і столиця Української Народної Республіки, проголошеної 20 листопада 1917 р.
- Державно-територіальні утворення, які виникли після розпаду Російської імперії
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ восени 1917 р.

- Території, передані Українській Народній Республіці за умовами Брестської угоди між УНР та Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною (9 лютого 1918 р.)
- Кордони УНР за Брестською угодою
- Межа територій, причетність яких до України залишалася спірною
- Назви, центри і межі нових адміністративно-територіальних одиниць за законом про адміністративно-територіальний устрій УНР (2-4 березня 1918 р.)

Примітка. Дані подано за новим стилем

1918 рік ...

29 квітня 1918 р. – Всеукраїнський хліборобський конгрес, проголошення Павла Скоропадського гетьманом;

29 квітня – видання “Грамоти до всього українського народу” та закону про “Тимчасовий державний устрій”:

- 1. розпуск ЦР;**
- 2. встановлення Української Держави;**
- 3. тимчасове зосередження влади в руках гетьмана;**
- 4. приватна власність як основа суспільного ладу**

ніч з 29 на 30 квітня – усунення ЦР від влади прихильниками гетьмана.

Гетьманат Павла Скоропадського (29 квітня – 13 грудня 1918 р.)

■ Гетьманат – назва, яку застосовують по відношенню до Української Держави, яка існувала на значній частині українських земель у 1918 р.

■ Українську Державу було проголошено під час державного перевороту 29 квітня 1918 р.

■ Вся повнота влади в державі протягом її існування була зосереджена в руках гетьмана Павла Скоропадського.

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА

Сформовано дієву вертикаль влади. Формування уряду з досвідчених фахівців.

Активна законотворча діяльність в усіх сферах життя (підготовлено понад 400 законодавчих актів).

Створення нац. банківської системи (карбованець доби Скоропадського вважався доволі стабільною валютою).

Опора на заможні верстви суспільства (поміщики, промисловці, заможні селяни) та австро-німецькі окупаційні війська.

Спроба проведення аграрної реформи. Забезпечення продовольчих поставок до країн Четверного союзу.

Стабілізація промисловості, але зокрема шляхом погіршення умов праці робітників, заборони страйків тощо.

Активна національно-культурна політика (створення АН, національної бібліотеки, галереї, 2-х університетів тощо)

Формування власного війська (8 козацьких кошів)

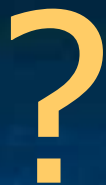
Пріоритетність відносин з країнами Четверного союзу

Прелімінарний договір із радянською Росією про припинення стану війни

Налагодження відносин із Військом Донським і Кубанню; обговорення питання включення Кубані до складу Української Держави як автономії.

Економічна блокада Криму; жовтень 1918р. – уряд Криму підписав угоду про входження Криму як автономії до Української Держави.

Жовтень-листопад 1918р. – пошук зближення з країнами Антанти

- *Чому низка українських діячів ставилися до Павла Скоропадського як до антиукраїнського, антидемократичного лідера?*
- *Виявіть “слабкі місця” Української Держави.*
- *Які наслідки все це могло мати?*

ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ 1918 р.

13.11.18 - анулювання радянською Росією Брестського договору;
• початок наступу;
• створення уряду (ГПятаков)

Капітуляція та відступ австро-німецьких військ

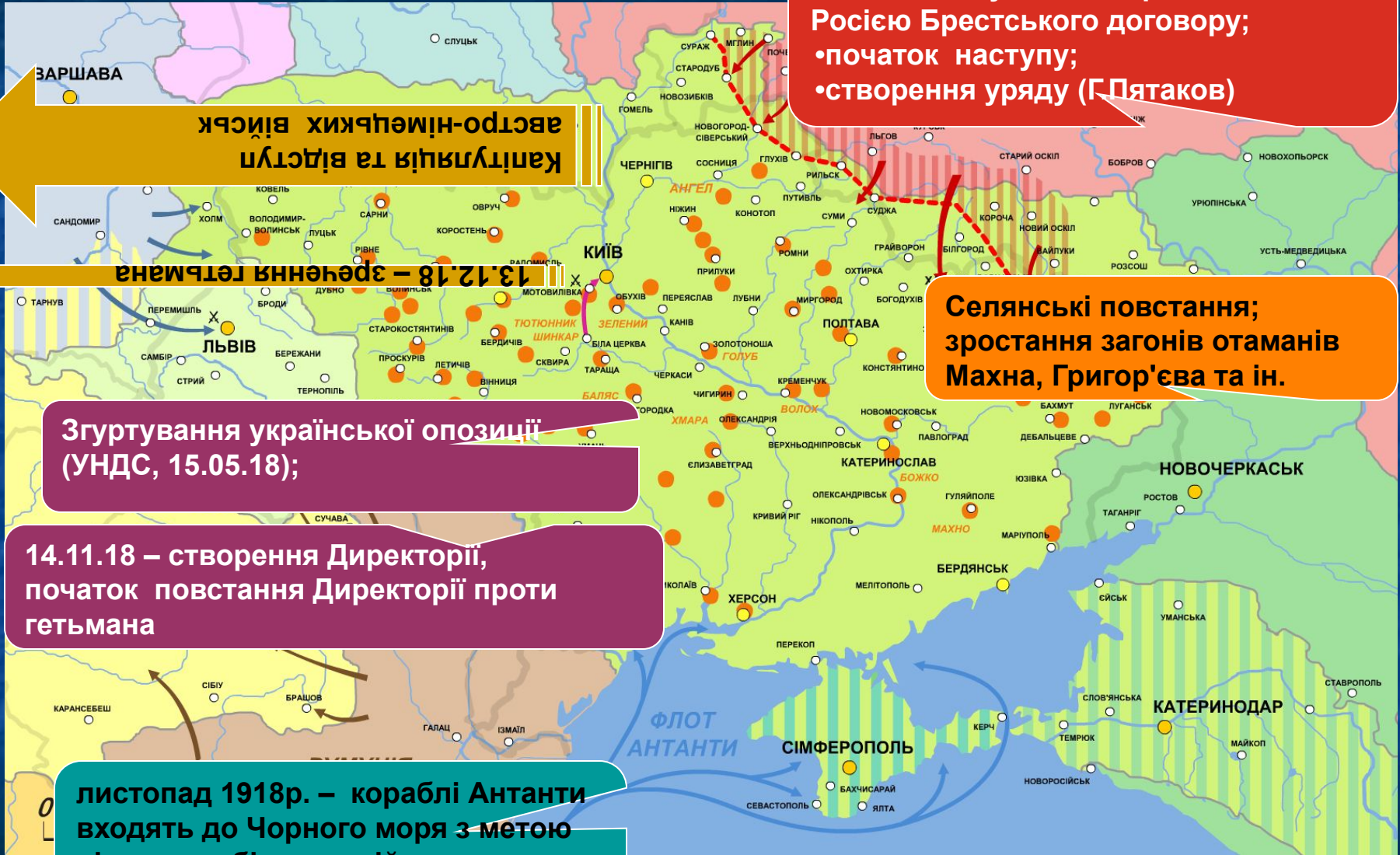
13.12.18 - зрештешення німцями Львова

Селянські повстання; зростання загонів отаманів Махна, Григор'єва та ін.

Згуртування української опозиції (УНДС, 15.05.18);

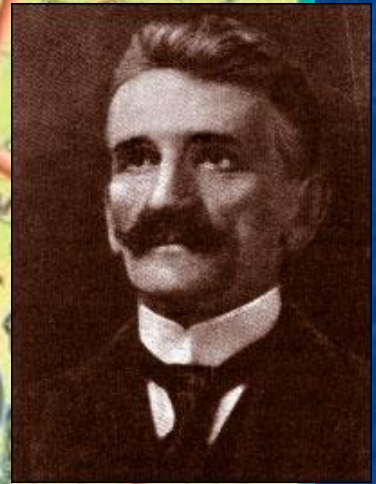
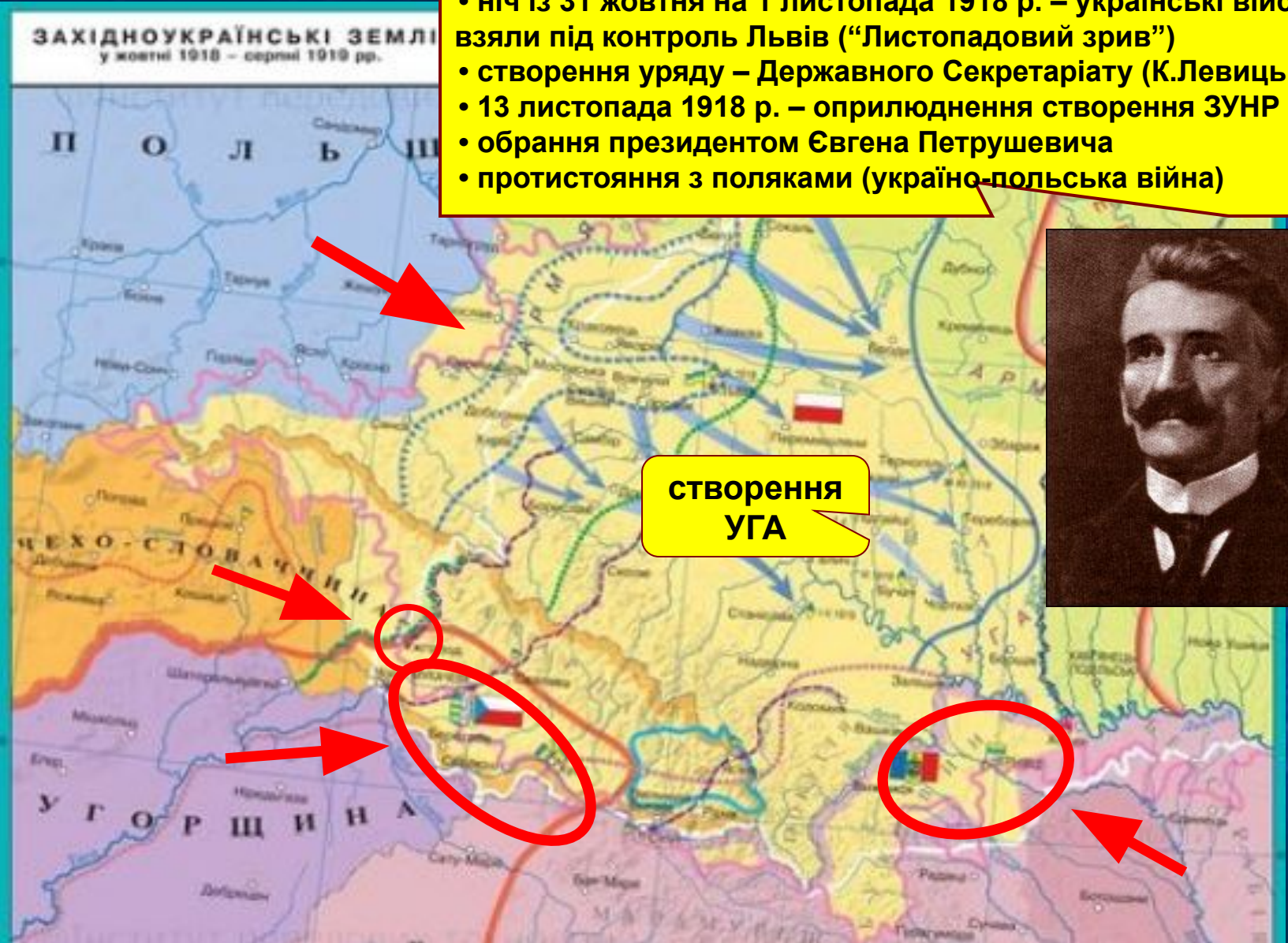
14.11.18 – створення Директорії, початок повстання Директорії проти гетьмана

листопад 1918р. – кораблі Антанти входять до Чорного моря з метою підтримки білогвардійського руху

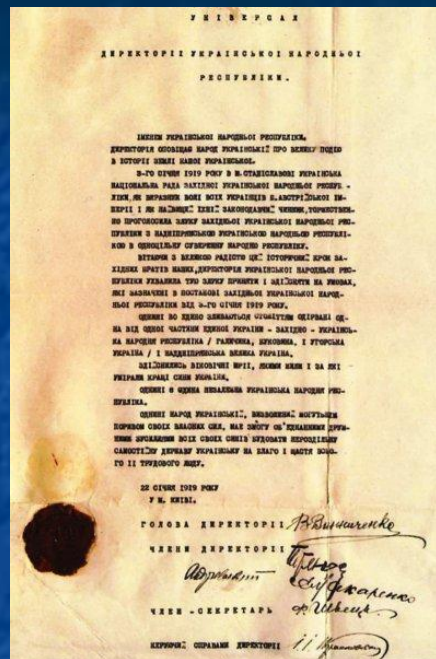
Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)

- ніч із 31 жовтня на 1 листопада 1918 р. – українські військові взяли під контроль Львів (“Листопадовий зрив”)
- створення уряду – Державного Секретаріату (К.Левицький)
- 13 листопада 1918 р. – оприлюднення створення ЗУНР
- обрання президентом Євгена Петрушевича
- протистояння з поляками (україно-польська війна)

22 січня 1919 р. – проголошення Акту злуки УНР і ЗУНР

«Однині во єдино зливаються століттям одірвані одна від одної частини єдиної України — ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА / Галичина, Буковина, і Угорська Україна / і НАДДНІПРЯНСЬКА Велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України.

Однині є ЄДИНА НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА»

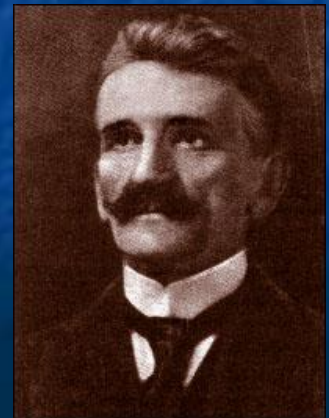
Доба Директорії. Громадянська війна. 1919 р.

Директорія УНР — найвищий орган державної влади відродженої Української Народної Республіки, який діяв з 14 листопада 1918 р. до 10 листопада 1920 р.

Первинний склад Директорії:

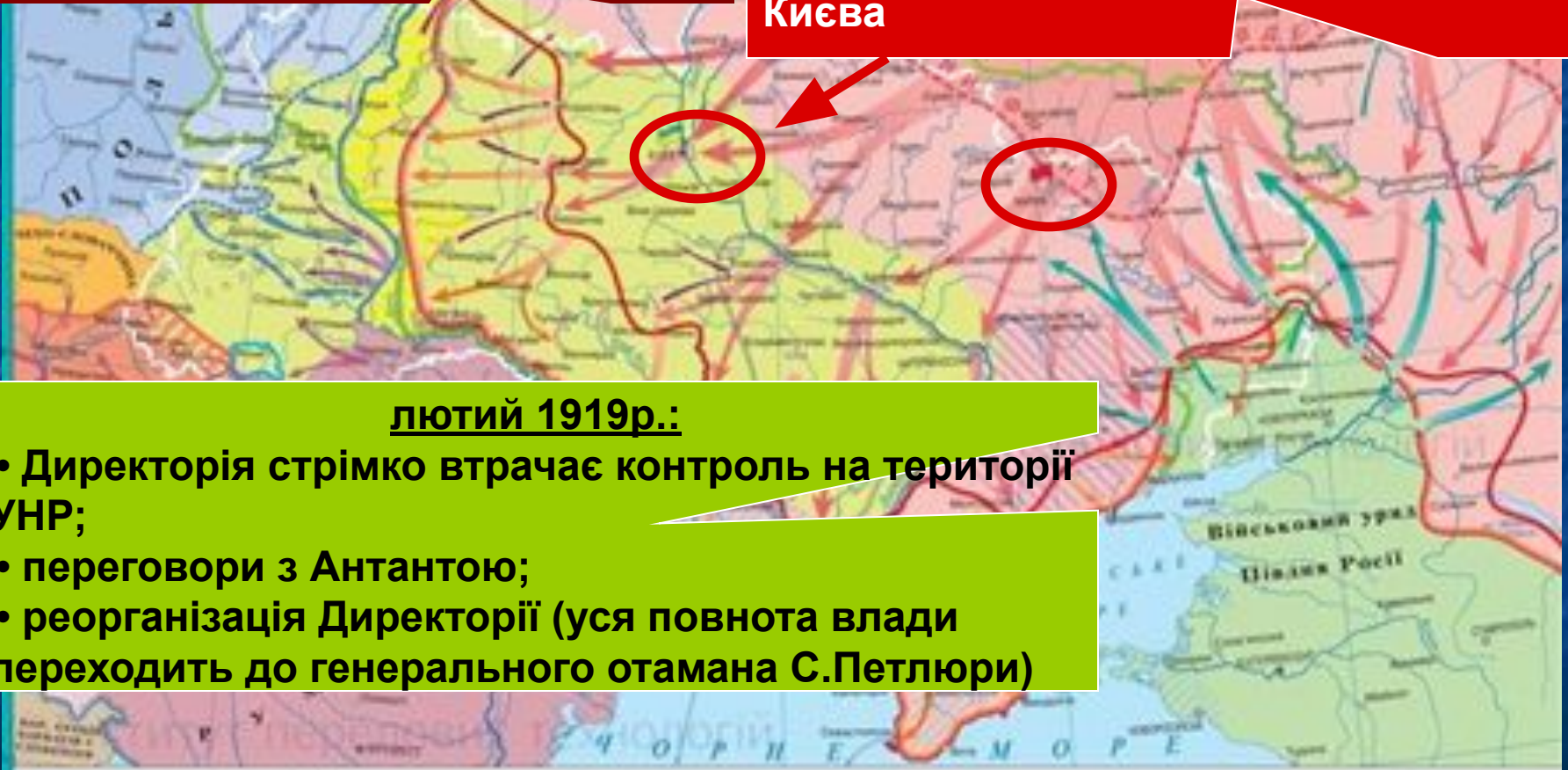
А.Макаренко; Ф.Швець; С. Петлюра; В.Винниченко; О. Андрієвський; Є.Петрушевич (після Злуки)

ГРУДЕНЬ 1918 – ЧЕРВЕНЬ 1919 р.

продовження україно-польської війни; відступ УГА

- грудень 1918р. – початок наступу;
- 06.01.19 – в Харкові проголошено створення УСРР;
- 5.02.19 – більшовики вступили до Києва

лютий 1919р.:

- Директорія стрімко втрачає контроль на території УНР;
- переговори з Антантою;
- реорганізація Директорії (уся повнота влади переходить до генерального отамана С.Петлюри)

ПОЛІТИКА БІЛЬШОВИКІВ В УКРАЇНІ

ВОЄННИЙ КОМУНІЗМ

Націоналізація великих і середніх підприємств;
встановлення державного контролю над виробництвом

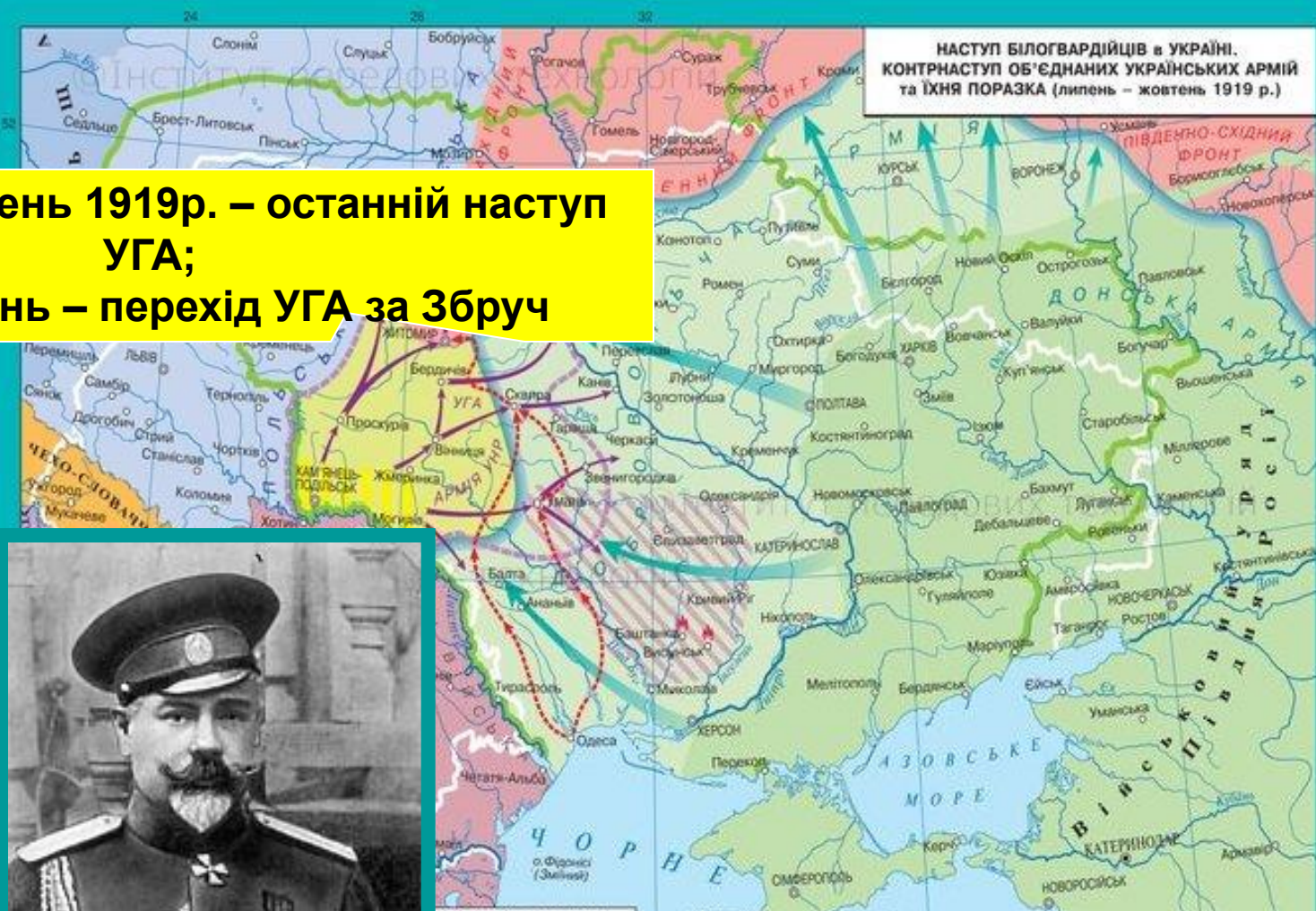
Загальна трудова повинність; трудова мобілізація

Скасування товарно-грошових відносин; державна монополія
на торгівлю низкою продуктів; заборона приватної торгівлі

Вилучення продовольства за продрозкладкою (реквізиція врожаю
продзагонами викликає селянські повстання)

ЛІТО 1919 – ЗИМА 1920 р. – встановлення на значній території України влади "білих" (Денікінський окупаційний режим)

червень 1919р. – останній наступ УГА;
липень – перехід УГА за Збруч

Антон Денікін – лідер білогвардійського руху

ЗИМА 1919 – ВЕСНА 1920 р.

жовтень 1919 – лютий 1920р. –
успішний контрнаступ більшовиків

осінь 1919р. – відступ військ УНР;
епідемія тифу;
листопад – відмова від регулярних
військових дій;
6.12.19 – 6.05.20 – Зимовий похід (1-й)

**ВАРШАВСЬКА УГОДА
21.04.1920 р.
між Польщею і УНР**

**спільний виступ проти
більшовиків**

**визнання за Польщею
зайнятих територій
Галичини**

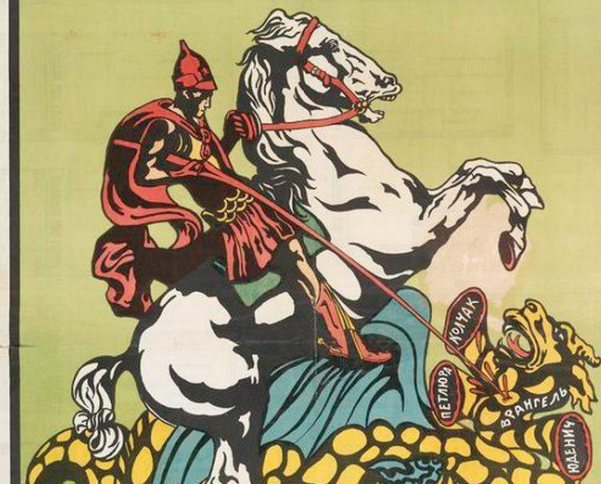
**Радянсько-польська
війна
1920-1921 рр.**

**Денонсація Акту
злуки
урядом ЗУНР**

Прем'єри всіх країн зобов'язані!
НАЙМИТ ПЕТЛЮРА ПРОДАВ УКРАЇНУ ПОЛЬСЬКИМ ПАНАМ!

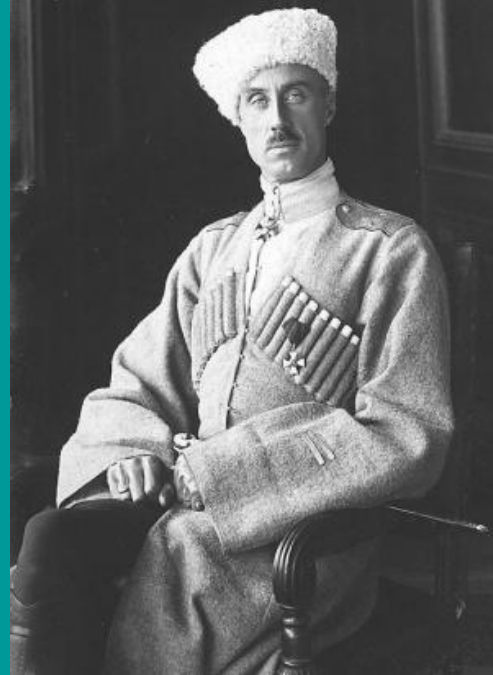

Прем'єри всіх країн зобов'язані!
ТРИ РОКИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

листопад 1920 р.:

- штурм Перекопу;
- витіснення білогвардійців з Криму;
- завершення масштабних бойових дій на території України.

Петро Врангель – лідер білогвардійського руху

Ризький мир (18 березня 1921 р.): встановлення західного кордону УСРР; завершення громадянської війни в Україні

